N°. 710. # DE GRONDWET. **1855.**

ZATURDAG 8 SEPTEMBER.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . » 5.50.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beursteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet, Jan Hendrikstraat, n°. 259.

De *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* schijnt, in zijn No. van heden, onze meening (No. 705) te bestrijden, dat, volgens den geest der Grondwet, aan de Wetgevenden Magt de beoordeeling eener begrooting van de ontvangsten en uitgaven voor de koloniale geldmiddelen moet worden opgedragen. Wij zeggen: *schijnt;* omdat, sedert de optreding van de nieuwe redactie, de hoofdartikelen van *de Nieuwsbode*, de zonderlinge verdienste hebben, dat zij ingekleed zijn als »orakeltaal« en, zonder duidelijk te zeggen *wat* men bedoelt, ieder evenveel regt geeft, om er van te maken wat men wil.

Het eenige, wat wij uit het artikel *duidelijk* vernemen, is: dat wij *niet* zouden hebben wederlegd hetgeen uit de geschiedenis der Grondwets-herziening was bijgebragt ter staving van het betoog, dat de Wetgevende Magt *niets* te maken had met eene begrooting van de ontvangsten en uitgave voor de koloniale geldmiddelen.

Gaarne doen wij *de Nieuwsbode* genoegen en herinneren daarom, in 't kort, wat de geschiedenis der Grondwetherziening te dien aanzien leert. Op den voorgrond zetten wij evenwel, dat de leer van *de Nieuwsbode*, die is van de Regering, en dat de Tweede Kamer *algemeen* bezwaar maakt tegen het beginsel van uitsluiting der Wetgevende Magt, waarop de voordragt der Regering rust. . . . Die volstrekte uitsluiting van alle tusschenkomst der Staten-Generaal in dit beheer »en in die verantwoording *vond schier bij geen enkel* »*lid bijval. Vrij algemeen* noemde men dit een betreurens»waardigen terugtred, in strijd met de antecedenten, »en in 't bijzonder met de vroegere handelwijze van »den Minister van Kolonien zelven.«

En wat leert nu de geschiedenis der Grondwets-herziening? Het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over het wetsontwerp tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen geeft er een overzigt van, dat het geschilpunt, naar wij meenen, zeer klaar en duidelijk beslist.

De bepaling van de Grondwet omtrent de koloniale geldmiddelen, die in 1840 was aangenomen, was altijd, als ontoereikend en onzeker van beteekenis, bestreden.

Van daar dat de Regering, toen zij in den aanvang van 1848 de bekende zeven-en-twintig ontwerpen tot herziening der Grondwet aan de Staten-Generaal inzond, eenige uitbreiding aan het bestaande artikel der Grondwet (toen het 59ste), ook met opzigt tot de verantwoording der koloniale geldmiddelen gaf. Deze betrof echter meer den vorm; het beginsel werd behouden: de Staten-Generaal zouden alleen *kennis nemen* van de door eene commissie ad hoc te onderzoeken, door den Koning goed te keuren rekening, en de bestemming van het batig slot zou door de wet bepaald worden.

De Kamer, in den aanvang van 1848 geroepen om haar oordeel over de voorgedragen wets-ontwerpen te doen kennen, *keurde* bij groote meerderheid de voorgedragen wijziging van het 59ste artikel *af*. Wat in het bijzonder de geldelijke aangelegenheden betrof, verlangden sommige leden toen meer waarborgen dan bestonden. Doch de groote meerderheid meende, dat de behandeling van het Reglement op het beleid der Regering de geschikte gelegenheid zou aanbieden, om ook dit punt meer in gezette overweging te nemen.

In het voorstel der Commissie, belast met het opmaken van een ontwerp tot herziening van de Grondwet, werd geene bijzondere melding van de koloniale geldmiddelen, het beheer en de verantwoording daarover gemaakt. Het verdient opmerking, dat graaf SCHIMMELPENNINCK, in zijnen bekenden brief aan den Koning over dat ontwerp, *die leemte aanwees onder de redenen waarom hij zich met dat onderwerp* NIET *konde vereenigen*.

De zaak werd dan ook door het Ministerie, dat in [illegible] geenszins uit het oog verloren. Den [illegible] 1848 zeide de toenmalige Minister van Justitie, toen hij opening gaf van de bedoelingen van het Ministerie aangaande de Grondwets-herziening, het volgende wat de koloniale geldmiddelen betreft: »dat »de Wetgevende Magt de grondslagen van het beheer »zou vaststellen, en dat voortaan niet meer in het »geheim aan eene Staats-commissie, maar aan de Volks»vertegenwoordiging alle opening gegeven zou worden, »*opdat zij met kennis van zaken het slot der koloniale* »*rekening* BEKRACHTIGE.«

Geheel in overeenstemming met die verklaring luidde de voordragt tot herziening van art. 59 der Grondwet. Die voordragt behelsde twee artikelen, *a* en *b*. Het art. *a* was genoegzaam gelijkluidend met het tegenwoordig art. 59 der Grondwet. Het art. *b* stemde overeen in zijn eerste lid het met tegenwoordig art. 60 1ste lid. Daarbij waren de volgende bepalingen gevoegd:

»Het slot der koloniale rekening wordt *bekrachtigd* door de wet.

»Het batig slot wordt onder de rijksinkomsten opgenomen.«

De bedoeling dier bepalingen was duidelijk. Geene bloote regeling meer van de *bestemming* van het batig slot, maar *bekrachtiging* van dat slot door de wet; derhalve *verantwoording van het gevoerd beheer aan de Wetgevende Magt.* »Het omstandig verslag van het »beheer der kolonien«, zoo drukte de Regering zich in de Memorie van Toelichting uit »begrijpt het geheele »finantieel beheer en de *verantwoording* van de kolo»niale administratie. Na onderzoek daarvan wordt de »koloniale rekening *door de wet bekrachtigd*«.

Bij de Tweede Kamer rezen wel vele bezwaren tegen de te groote inmenging van de wetgeving in het bestuur der kolonien, die voortvloeijen zoude, naar men vreesde, uit hetgeen de Regering in haar art. *a* voordroeg. Doch tegen art. *b* werden bezwaren van geheel anderen aard geopperd. Men verschilde van gevoelen over de juiste opvatting van de gebezigde bewoordingen. Sommigen meenden, dat onder *slot der koloniale rekening*, en *batig slot* alleen werd begrepen het slot van de zoogenaamde *remise-rekening*. Anderen meenden, dat dia termen niet in zoo beperkten zin moesten worden opgevat. Onder herinnering aan al de verschillen, waartoe het toen bestaande art. 60 der Grondwet reeds aanleiding had gegeven, betoonde de Kamer zich huiverig, om een artikel in de Grondwet te helpen brengen, over welks ware beteekenis men het reeds nu niet eens was. Men bragt voorts onderscheidene gevoelens te berde over het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen. De slotsom dier gedachtenwisseling was toen, dat men de zaak, buiten praejudicie van eenig gevoelen, liever aan de latere beslissing van den gewonen wetgever overliet.

De Regering volhardde desniettemin bij hare voordragt, en lichtte die nader toe. Doch de Kamer achtte zich daarna evenmin genoegzaam verzekerd van den waren zin der woorden, en putte veeleer uit de inlichtingen een nieuw bezwaar, en wel dit, dat naar de gegeven ophelderingen het batig slot der koloniale administratie eerst *na de afsluiting* van de koloniale rekening zou kunnen werden gestort in 's Rijks schatkist, die dus veel te lang van die bijdrage zou verstoken worden. »*Met het voorbeeld van* 1840 *voor* »*oogen*,« dus drukte het verslag zich uit, »achtte de »groote meerderheid het beter te volharden bij het eerst »aangegeven denkbeeld, om de zaak aan de latere »regeling der wet over te laten.« Met dit gevoelen vereenigde de Regering zich ten slotte.

Uit deze geschiedenis nu der grondwetsherziening blijkt geheel iets anders dan de Regering en de *Nieuwsbode* er uit wil afleiden. De Regering en de *Nieuwsbode* meenen, dat de grondwetgever verre verwijderd is gebleven van de gedachte om de koloniale geldmiddelen, wat hun beheer en hunne verantwoording betreft, op eene lijn te plaatsen, met de staatsinkomsten en uitgaven van dat rijk, in andere werelddeelen. Het tegendeel is waar. De Regering is in 1848 niet alleen niet verre verwijderd geweest van dat denkbeeld, *maar zij omhelsde het blijkbaar genoegzaam geheel.* De Kamer heeft toen het denkbeeld in *beginsel* geenszins *verworpen*, maar alleen bezwaren gemaakt over de wijze, waarop het en toepassing werd gebragt; de Kamer heeft telkens daarbij herinnerd aan de geschillen die de bepalingen der Grondwet in 1840 vastgesteld, hadden doen ontstaan.

En ten slotte was men tot eene transactie gekomen die ieders beweren ongepraejudicieërd liet. Maar de bedoeling der Regering, die dan toch ook tot de grondwetsgevers behoorde, was klaar en duidelijk; zij toonde den geest waarin men het voorschrift der Grondwet in het laatste lid van art. 60 voorkomende, behoorde op te vatten, ten duidelijkste aan. De Regering had zelfs in 1848 door het aannemen der transactie met der daad nog meer toegegeven dan zij oorspronkelijk had voorgesteld. In haar oorspronkelijk voorstel was alleen van *bekrachtiging van het slot der koloniale rekening* door de wet gesproken; het aangenomen voorschrift had eene veel wijdere strekking.

De geschiedenis der grondwetsherziening bevestigt dus ten volle de meening, dat de tusschenkomst van den wetgever èn bij het vaststellen der begrooting, èn voor het afleggen der verantwoording, overeenstemt met de algemeene beginselen der Grondwet, ja dat zij door de Grondwet gevorderd wordt.

Men zal zich herinneren, dat de Minister van Kolonien dezer dagen het publiek heeft uitgenoodigd, om *binnen eene maand*, voorstellen in te leveren betreffende eene nationale versnelde en maandelijksche pakketvaart tusschen Nederland en Java.

Over dit onderwerp, dat zoowel uit een staatkundig oogpunt als uit dat van den handel van het hoogste gewigt is, schrijft de *Indier* van eergister een artikel, hetwelk wij — ook om op nieuw te doen zien *de wijze van handelen* des Minister van Koloniën — dringend in de aandacht onzer lezers aanbevelen.

Het is van den volgenden inhoud:

Na al hetgeen wij sedert zoo langen tijd en zoo dikwijls in het midden hebben gebragt tot aanprijzing eener directe stoom-communicatie tusschen Nederland en Indië, willen wij hier niet in herhalingen treden, en alleen nagaan, tot welke opmerkingen de bekendmaking van het Ministerie van Koloniën aanleiding geeft.

Dat Ministerie heeft, ook in deze zaak weder getoond, nimmer de *bewegende kracht* (en moet dit niet het Ministerie zijn?) maar het *voorwerp* te zijn, dat bewogen en voortgedreven wordt.

Het Ministerie heeft, in spijt van den in de Kamer geuiten en algemeen gedeelden wensch, het *initiatief* in die zaak *niet* genomen, en het inkomen van voorstellen afgewacht, alvorens een blijk van leven te geven.

Dit is zeer te betreuren. Had het Ministerie, *zes* maanden geleden (men zal nader zien, waarom *zes* maanden) openlijk het voornemen te kennen gegeven, om voorstellen tot het daarstellen eener stoompaketvaart naar Java na verloop van zekeren tijd in overweging te nemen, dan ware niet alleen in Nederland elk gegadigde daartoe in de gelegenheid geweest en daartoe aangemoedigd, maar ook in onze overzeesche bezittingen hadden daartoe plannen opgemaakt, of ten minste doelmatige opmerkingen tot de kennis der regering gebragt, of door de drukpers bekend gemaakt kunnen worden.

Nu maakt de regering op het einde der maand Augustus bekend, dat zij slechts gedurende *eene* maand uitgewerkte voorstellen afwachten, en dan eene keuze doen en eene beslissing zal nemen. Hierdoor zijn dus de koloniën ten eenemale uitgesloten van de mededinging, en virtualiter ook al degenen, die nog geene voorstellen hebben ingediend; want *binnen eene maand* kan in eene zoo gewigtige, kapitaal en voorbereidenden arbeid vergende zaak, niet aan de eischen der regering voldaan worden.

Wij vragen: is dat billijk? Is dat in het belang der zaak, en in het belang der schatkist? Waarom het voornemen der regering niet vroeger bekend gemaakt, of een langeren termijn gesteld?

Wij zullen ons niet in de beantwoording dezer vragen verdiepen, maar alleen herinneren, dat men eene handeling der regering, die niet geheim behoorde en behoefde te blijven, en toch in het geheim behandeld is, zoo gaarne als eene *mystificatie* beschouwt. *Deze publiciteit*, aan de zaak gegeven, *deze termijn* zal voorzeker als zoodanig beschouwd worden, en misschien te regt, in spijt van de beste *bedoelingen* der regering,

die echter door hare *handelingen* voor zoo verschillende uitlegging vatbaar zijn, en in elk geval niet beantwoorden aan de hoofdbedoeling, *»om namelijk de stoompaketvaart naar Indie daar te stellen bij wezenlijke concurrentie*.

Wij gelooven, desniettemin, dat die vaart door *wezenlijke concurrentie* zal tot stand komen, maar op eene andere wijze, dan die, volgens de bekendmaking, *thans* in dit plan der regering schijnt te liggen.

De regering zegt: »dat zij eene maand lang de voorstellen »zal afwachten, alvorens eene beslissing te nemen, en de voor»keur aan de eene of andere onderneming te geven.»

Wij gelooven niet, dat de regering die beslissing zal nemen, noch die voorkeur zal kunnen geven, alvorens door *eene wet* daartoe *geautoriseerd* te zijn. De uitdrukkelijke verklaring der regering bewijst dit.

Indien wij boven zeiden, dat wij, lang geleden, en herhaalde malen, op de daarstelling der directe stoompaketvaart hebben aangedrongen, wij gelooven echter, dat het nu verkondigde voornemen der regering voornamelijk gemotiveerd is door den heer J. J. Rochussen, ondersteund door den heer ter Bruggen Hugenholtz, ten gevolge der discussie over dit onderwerp in de Tweede Kamer in de zitting van 9 Maart j.l. dus *zes* maanden geleden (zie *Indiër* van 4 April j.l., n°. 27 »Staten-Generaal»).

Bij die discussie drong de heer Rochussen op het daarstellen eener versnelde gemeenschap met Java aan, maar *niet op de wijze*, die de regering sedert gevolgd heeft, noch thans schijnt te willen volgen.

Hij wilde van de regering *geen laisser faire*, maar een *initiatief*. Hij zeide:

Een ander punt, waarover ik het *laisser faire* niet verlang en waarop ik wensch terug te komen, betreft een onderwerp, waarover ik reeds in de zitting van 9 December van het afgeloopen jaar, bij de beraadslaging over het hoofdstuk der marine, een enkel woord gezegd heb. Ik bedoel eene geregelde, versnelde en verzekerde directe gemeenschap door middel van stoomvaart tusschen het moederland en Java. Ik beschouw die zaak als van zeer groot belang, thans grooter nog dan vroeger, nu de gemeenschap over de landengte van Suez door tijdsomstandigheden minder regelmatig, minder frequent en minder zeker is geworden. Ik verlang eene stoomvaart tusschen Nederland en Java in het belang van hen, die naar de kolonie vertrekken en van daar terugkeeren, in het belang van de militairen, die derwaarts worden gezonden, in het belang van den handel, voor de goederen, die spoed vereischen. Ik weet wel, dat eene zeer talrijke en schoone koopvaardijvloot in de hoofdbehoeften van den groothandel voorziet, maar daardoor is niet genoegzaam voorzien in het belang èn van de personen èn van de regering.

Maar de heer Rochussen vergenoegde zich niet, op de tot standbrenging aan te dringen door het initiatief der regering, en dan aan die regering over te laten het nemen van eene beslissing, en het geven van de voorkeur aan eene onderneming volgens de inzigten dezer regering; de heer Rochussen verlangde regeling van dit onderwerp door *eene wet*, en zeide daaromtrent het volgende:

Welligt zal echter eene geldelijke ondersteuning noodzakelijk zijn. Ik verlang ook niet, dat de Minister, die te regt dit onderwerp kan beschouwen als van zuiver kolonialen aard, zoodanige ondersteuning toekenne op eigen autoriteit. Ik zou gaarne een voorstel van wet tot dat einde aan onze overwegingen zien aangeboden. Ik verlang ook niet eene begunstiging voor dezen of genen persoon, voor deze of gene onderneming. Wat ik verlang, is dit: dat de regering voorwaarden vaststelle, waarop mededinging kan plaats hebben. Ik houd mij overtuigd dat het den Minister ernst is, wanneer hij zegt dat hij de zaak genegen is. Het is daarom dat ik heb gemeend deze gelegenheid te baat te mogen nemen om die zaak andermaal en iets meer breedvoerig ter sprake te brengen. En ik zal mij gelukkig achten, wanneer deze beschouwing en de wisseling van gevoelens, die welligt daaruit zal ontstaan, aanleiding mogt kunnen geven tot bevordering van eene zaak, welke ik in het welbegrepen belang èn van het moederland èn van de overzeesche bezittingen beschouw.

Toen de Minister daarop de wenschelijkheid beaamde, eener directe communicatie door stoomschepen met Java daar te stellen, en de geneigdheid der regering verklaarde, daartoe bij een eventueel aanbod mede te werken, toen scheen dat antwoord den heer ter Bruggen Hugenholtz niet voldoende. Hij vroeg het woord, en zeide:

De afgevaardigde uit Alkmaar (de heer Rochussen) heeft een zeer gewigtig onderwerp ter sprake gebragt, namelijk eene transatlantische stoomvaart. Het betoog is geleverd, dat dit in het belang van de Koloniën, van de personen, die naar Indie moeten vertrekken, doch vooral in het belang der regering is. Ik beaam die zienswijze, en ik geloof mede, dat het voor particulieren moeijelijk is zulk eene gewigtige onderneming alleen en zonder medewerking van het gouvernement tot stand te brengen. De Minister van Koloniën heeft zich dan ook met dat gevoelen vereenigd en gezegd, dat hij zich gelukkig zou rekenen, indien hij tot de oprigting van zoodanige grootsche onderneming kon medewerken.

Maar door den afgevaardigde uit Alkmaar is in het slot van zijn betoog iets aangevoerd, waarop de minister geen acht schijnt te hebben geslagen. De heer Rochussen heeft gezegd: »Ik verlang geen geldelijk subsidie, misschien eene verzekering van vracht, verzekering van de uitzending van militairen, maar ik verlang het ook door een wetsvoorstel bekrachtigd te zien.» Op dien wensch wil ik aandringen. Ik hoop en wensch, dat de Minister van Koloniën niet tot zulk eene gewigtige overeenkomst zal overgaan, zonder de wetgevende magt hierin te kennen. Ik geloof, dat indien eene zoodanige overeenkomst gesloten wordt met eene particuliere vennootschap, de werking daarvan in de toekomst van een zeer grooten omvang kan worden, die, zoo op onze huishouding hier te lande als op de koloniale huishouding, van grooten invloed kan zijn; op andere maatregelen daardoor kan worden gepræjudicieërd.

De Minister weet zoo goed als het mij bekend is, dat reeds langen tijd het project tot zoodanige stoomvaart bestaat, en waarschijnlijk weet de Minister ook, dat men nog al overdreven is geweest in het eischen van waarborgen, en ik geloof dus, dat het van den Minister onverantwoordelijk zou wezen, indien hij zulk eene gewigtige zaak alleen behandelde, zonder de wetgevende magt daarin te kennen.

Ik eindig met mij voor het grootste gedeelte te vereenigen met de zienswijze van den spreker uit Alkmaar; behoudens dat de zaak niet anders tot stand kome dan in de wettelijke orde.

En nu verklaarde de Minister van Kolonien, toen hij weder aan het woord kwam, na den heer Rochussen, die herhaald had aangedrongen, dat de regering het initiatief zoude nemen, en [illegible] de zaak bij de wet regelen:

De heer Minister van Kolonien: Ik wensch nog een paar woorden te zeggen over de ter sprake gebragte pakketvaart tusschen Nederland en Java, waaromtrent de geachte afgevaardigde uit Alkmaar (de heer Rochussen) zoo even zijne meening verduidelijkt heeft. Ook van mijn standpunt kan ik aan den geachten afgevaardigde uit Dokkum (den heer Ter Bruggen Hugenholtz) de verzekering geven, dat het niet in mijne bedoeling ligt om buiten de wetgeving om eenige tegemoetkoming van geldelijken aard aan eene particuliere onderneming van dien aard te verschaffen. Ik heb dit zoo even niet woordelijk gezegd, maar toch uitdrukkelijk verklaard, dat ik bij het ontvangen van aanbiedingen te dier zake met mijne daarbij belanghebbende ambtgenooten zou te rade gaan. Daarin lag opgesloten, dat ik dit onderwerp niet beschouw als van enkel kolonialen aard. Ik zal mij wel wachten, uit de koloniale geldmiddelen eenige subsidie te verstrekken aan eene onderneming, die niet uitsluitend ter dienste van Nederladdsch Indie zal strekken, maar waardoor de belangen van het moederland, in verband met die der kolonien, zullen worden bevorderd.

Wij hebben vermeend, deze redevoering te moeten reproduceren, ten einde naauwkeurig het standpunt te bepalen, waarop deze aangelegenheid zich thans bevindt. De regering zal geene beslissing nemen, noch eene keuze kunnen doen, noch ook een contract sluiten, zonder daarvoor de goedkeuring te komen vragen van de Kamers. Dan zullen bij eene *wet* de algemeene voorwaarden geregeld worden, waarop eene concessie mag worden verleend; hierdoor zal het verleenen bij wezenlijke mededinging geschieden, en in elk geval zullen al de gedane voorstellen behoorlijk onderzocht worden.

Wij hopen niet, maar wij zijn er zeker van, dat de regering, door een anderen weg in te slaan, bij de Kamer op geene medewerking zal kunnen rekenen, en dat de zaak dus, *wettig*, dat wil zeggen, behoorlijk zal worden geregeld.

Wij vernemen, dat de heer Corés de Vries, directeur der stoomboot-maatschappij in Ned. Indie, zich thans hier te lande bevindt; wij hopen daarom, dat zijne opgedane ondervinding voor de regering en de Kamer niet zal verloren zijn, en dat men niet moge nalaten, hem in deze gewigtige aangelegenheid te raadplegen.

Maar met de daarstelling van eene maandelijksche stoompaketvaart rond de Kaap de Goede Hoop is alleen bedoeld het vervoer van goederen en passagiers, maar geenszins dat van *brieven*, het gewigtigste verbindingsmiddel tusschen Nederland en de koloniën. Voor elk een, maar vooral voor de regering, is het van belang, dat voor *onze* koloniën dezelfde communicatie besta, als voor de Engelsche kolonien, dat wil zeggen, om de 14 dagen.

Wij wenschen daarom, dat met de stoompaketvaart eene stoomvaart om de maand worde daargesteld van Batavia naar Ceijlon, tot afhaling der veertiendaagsche mail, waarbij de tweede veertiendaagsche over Singapore kan blijven bestaan. Het onderwerp is voorzeker van te veel gewigt, dan dat de Regering daaromtrent de fluctuatien zoude volgen van de Engelsche lijn van stoomschepen, die tusschen Ceylon en Hong-Kong varen, en misschien geheel en al ophouden, wanneer de stoomcommunicatie over midden-Amerika met China op een geregelden voet is gebragt.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Zelden bestond er een zoo wezenlijk gebrek aan nieuwstijdingen als heden het geval is. De Oostersche aangelegenheden hebben de aandacht der regeringen en der bevolkingen zoo zeer tot zich getrokken dat alle belangstelling zich op dat punt concentreert en zoo er geen nieuws van het oorlogstooneel is dan ontstaat er in de staatkunde eene zekere soort van stilstand.

De Duitsche bladen komen wel terug op de voorgewende pogingen tot onderhandeling door Oostenrijk aangewend, om zoo te zeggen op de aanblazing van Rusland. Maar die geruchten schijnen ons geen zoo ernstig karakter te hebben om er een oogenblik bij stil te staan. Het oogenblik voor onderhandelingen is niet dáár, maar wel voor feiten.

De talrijke versterkingen, welke onophoudelijk uit Frankrijk naar de Krim gezonden worden geven regt om te onderstellen dat de generaals andere voornemens koesteren dan om zich in hun kamp op te sluiten tot dat het de Russen behagen zal hen aan te tasten.

Gister ochtend zijn de gewone correspondentien uit Konstantinopel de dagteekening van den 27 Aug. dragende, ontvangen. Zij hebben, natuurlijk, veel van hare belangwekkendheid verloren en wij hebben hier slechts te vermelden, wat zij ons mededeelen, omtrent de vrees welke men in de hoofdstad koesterde omtrent het lot der in Klein-Azie bedreigde steden.

Het gerucht van de overwinning te Kars had zich niet bevestigd, of de regering was althans zonder nieuwstijdingen, waaruit men afleidde dat bij de afwezigheid van een kourrier, die de overbrenger van gunstige depêches was, de toestand slechts is kunnen verslimmeren. Men weet bovendien, dat de Russen op den 7den voortgingen met in Kars een inval te doen, en dat zij insgelijks hunne plannen van aanval tegen Erzerum voortzetten. Maar, volgens de berigten op den 23sten dezer ontvangen, was het op den 5den dat de gebeurtenissen plaats hadden, naar aanleiding waarvan de Russen afzagen van een gedeelte hunner plannen.

Al de hoop der Ottomanische regering is thans gevestigd op de afleiding, welke Omar-Pacha zal beproeven tegen de bazis der operatien van den vijand. Maar die afleiding laat zich lang wachten.

De serdar, alvorens zich naar zijne nieuwe bestemming te begeven, zou uit de Krim te Konstantinopel terugkomen en zich vervolgens enkel naar Azie inschepen. Het is dus zeer te betwijfelen of de veldtogt vóór half October wel een aanvang kan nemen. Zouden Kars en Erzerum het zoo lang kunnen houden? En zal het jaargetijde dan niet te ver gevorderd zijn. Zietdaar vragen, welke men met regt doen kan.

Het *Journal de St. Petersbourg* van 29 Aug., deelt verslagen mede uit het journaal van het beleg van den opperbevelhebber der Russische troepen. Voor de eerste maal vinden wij daarin de bekentenis, dat het onophoudelijk schieten van de belegeraars, de uitvoering der verdedigingsmiddelen aanmerkelijk vertraagd heeft en dat de fortificatien in ongunstigen staat verkeeren.

Het berigt dat Mehemet-Ali weder in het Ottomanisch kabinet getreden is in hoedanigheid van minister van marine schijnt te Parijs zekere sensatie gemaakt te hebben, en men wilde uit de tusschenkomst van den nieuwen Franschen ambassadeur, den heer Thouvenel, den meerderen invloed van Frankrijk dan van Engeland afleiden, daar lord Strat[ford] de Redcliffe weinig sympatie gevoelt voor Mehemet Ali. Maar dit alles zijn slechts gissingen, die wel als eenigzins gewaagd zijn te beschouwen. Wij mogen ze evenwel niet stilzwijgend voorbijgaan.

In eene telegrafische depêche uit Hamburg dd. 6 Sept. wordt gemeld: Brieven uit St. Peterburg melden, dat de rijks-kanselier, minister van buitenlandsche zaken, graaf von Nesselrode, van den Keizer verlof heeft bekomen tot het doen eener buitenlandsche reis.

Uit Konstantinopel wordt van 27 Aug. gemeld:

Men verwacht in de Krim een nieuwen aanval der Russen; Kadi-Koi is geheel afgebrand: de drie groote mogendheden nemen gemeenschappelijk den aanleg van het Donau-kanaal op zich.

In eene telegraphische depêche uit St. Petersburg, dd. [illegible] September, wordt gemeld:

Eene Keizerlijke ukase heeft de algemeene oorlogs-commissie van de active legers ontbonden. De generaal Aunenkoff zal zijne vroegere functie weder aanvaarden.

De jongste berigten uit Athene loopen tot den 29 Aug.

Op dat tijdstip was de zaak Kalergi nog op geene officiele wijze vereffend; zelfs waren de moeijelijkheden deswege nog verslimmerd. Indien men geloof kan hechten aan de correspondentiën der Fransche bladen, dan zou de president van den raad opgehouden hebben met den Koning te arbeiden, in afwachting van een officieel antwoord der Westersche regeringen.

Dat antwoord kan zich niet lang meer doen wachten. Wat de aankomst daarvan vertraagd, is het verlangen der Kabinetten van Parijs en Londen, om daaraan een collectief karakter te geven, en, altijd te oordeelen naar dezelfde correspondentien, zou men reeds nu uit verschillende aanwijzingen kunnen opmaken, in welken geest dit antwoord zal zijn vervat. De zaakgelastigde van Griekenland te Parijs, schijnt zijne Regering verwittigd te hebben dat op het eind van een langdurig onderhoud met den Minister van Buitenlandsche Zaken in Frankrijk, deze laatste hem gemagtigd heeft om ten aanzien van de zaak in quaestie aan den president van den raad te verklaren, dat de verwijdering van den generaal Kalergi betreurens-waardige gevolgen voor Griekenland zou kunnen hebben. De voornaamste dagbladen van Athene geven letterlijk terug deze zinsnede, waarvan de geest zeer overeenstemt met eenige regelen, die vroeger in den Franschen *Moniteur* voorkwamen, en waarin de kuiperijen, waarvan het hof van Athene het schouwspel oplevert, in geen zachte bewoordingen worden gequalificeerd.

Particuliere correspondentien uit Parijs getuigen bovendien van de ontevredenheid des Keizers, omtrent de bemoeijingen der vertegenwoordigers der drie Duitsche mogendheden in een geschil, dat onder voorwendsel van tegen den persoon van den generaal Kalergi gerigt te zijn, eene onvermoeide en onophoudelijke oppositie tegen de staatkunde der beide geallieerde regeringen zou verbergen, die ten gevolge der tegenwoordige omstandigheden en der algemeene staatkundigen toestand van Europa, alleen het regt en de bevoegdheid bezitten om een beschermheerschap uit te oefenen.

Eindelijk spreekt men nog van een nota aan de Grieksche regering, door de Ministers van Frankrijk en Engeland gerigt, ter zake der heviglieid van de polemique der dagbladen.

Wat het land betreft, het schijnt dat het zich met deze geschillen niet bemoeit, en slechts hoopt, dat men zich met zijne materiële belangen bezig houde. Het is ook in dien zin en om deze allezins gelukkige beweging bevorderlijk te zijn, dat de heer Maurcanto een ontwerp tot uitbreiding en aanwakkering van den landbouw heeft doen bearbeiden.

De roof heeft ook eenige belangrijke nederlagen geleden. De opperbevelhebber der troepen in Phthiotide en Phocis in gemeen overleg met de Turksche troepen handelende heeft verschillende benden, die op de grenzen verwoestingen aanrigtten, aangevallen en uiteengedreven.

Deze roovers geven aan hunne schuldige handelingen een staatkundig karakter, en twee der hoofden noodigen in een brief aan den kolonel-kommandant van Oostelijk Griekenland, dezen in zijne hoedanigheid van christen uit om zijne wapenen tegen de Engelsch-Franschen te keeren, veeleer dan hen te vervolgen, die zich de zonen van den Czaar noemen.

Overigens, wij herhalen het, weinig nieuws uit de overige staten van Europa. In Spanje, waar de binnenlandsche aangelegenheden zoo zeer de algemeene aandacht tot zich trekken, steeds dezelfde kuiperijen rondom den troon en dezelfde worstelingen onder de raadslieden der kroon.

FRANSCHE POST.

Prins Napoleon heeft eergister ten 1 ure Parijs verlaten om een reisje naar Normandie te doen, dat ongeveer [illegible] dagen duren zal.

— Een verslag van den minister van openbaar onderwijs deelt den Keizer een groot aantal moedige bedrijven mede van onderwijzers bij de lagere scholen.

— De *Espérance de Nancy* meent op goede gronden te kunnen mededeelen, dat de abt Delalle, vicarius-generaal bij het kersspel van Nancy, het berigt ontvangen heeft zijner benoeming tot bischop van Rodez.

— Daar de dagen aanmerkelijk beginnen te korten [illegible]

zullen de uren van entrée ter algemeene tentoonstelling als volgt gewijzigd worden.

Van af Dingsdag 9 September zal het entrée in het paleis van industrie ten half tien ure des morgens aanvangen, in plaats van ten negen ure, en de sluiting ten vijf en een half ure in stede van ten zes ure.

— Te Angiers is eene vereeniging van veehouders gevormd, ten doel hebbende hun vee onmiddellijk aan de verbruikers te verkoopen, en alzoo de tusschenkomst der slagers onnoodig te maken.

Te Genua bestond reeds een dergelijke maatschappij.

— De Westersche mogendheden zijn bepaaldelijk besloten aan de Russisch gezinde handelingen van den Koning van Napels, zoo in het binnen- als buitenland, perk te stellen. Frankrijk noch Engeland willen het dulden dat de operatiën tegen Rusland door de kleine mogendheden in de Middellandsche Zee worden belemmerd, en zij zullen dien ten gevolge zoowel tegen Napels als ook tegen Griekenland maatregelen nemen. Met Griekenland zal men welligt met meer zachtheid te werk gaan, maar toch zal men niet toelaten dat deze kleine staat met de zaak van het Westen in openlijken strijd komt.

— De Londensche «Society of Arts» is te Parijs aangekomen om de tentoonstelling te bezigtigen, en zij is met veel onderscheiding ontvangen. Gister bezocht zij de tentoonstelling voor het eerst. Heden zullen de machienes voor haar werken. De voornaamste Londensche ingenieurs zijn leden dezer maatschappij. Heden zal de commissie voor de tentoonstelling een luisterrijk diner aan die maatschappij in het gebouw van nijverheid geven en de volgende week zal de Keizer haar op de Tuileriën ontvangen.

Binnenland.

's Gravenhage, 7 September.

Bij besluit van 2 Aug. jl. no. 56, is aan A. Kooij en vier anderen, allen te Amsterdam, de drie eersten als commissarissen, de twee laatsten als directeuren, bewilliging verleend tot de oprigting eener aldaar te vestigen *Sleepdienst-maatschappij*.

—

Z. M. heeft aan dr. Th. Verwaijen te Breda, op zijn verzoek, uithoofde van verandering van woonplaats, eervol ontslag verleend als school-opziener in het zesde schooldistrikt van Noordbrabant, met ingang van 1 October aanstaande.

—

Z. M. heeft benoemd: bij het 3de regement infanterie, tot majoor, den kapit. der 1ste klasse M. F. C. J. E. W. de Charon de Saint Germain, van het 5de regement infanterie; bij het 4de regement infanterie, tot 1sten luit., den 2den luit. K. P. Kempers, van het 6de regement infanterie; bij het 5de regement infanterie, tot kapitein van de 3de kl., den 1sten luit. A. A. E. H. Bachmann, van het corps.

—

Z. M. heeft goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden der Hervormde gemeenten hierna genoemd, als: van Meppel, onder de classis van dien naam, op C. J. Brutel de la Rivière, predikant te Monnikkendam; van Gaast en Terwoude onder de classis van Franeker, op W. van den Blijtel, predikant te Voorthuizen; van den Hoorn op Texel, onder de classis van Alkmaar, op R. G. J. Wieringa, candidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Friesland.

* Naar men verneemt, zal Z. K. H. prins Frederik, den 18 dezer de reis naar Rusland ondernemen, om HDs. gemalin en dochter van daar af te halen.

* Men verneemt uit eene goede bron, dat het berigt, alsof H. K. H. de Kroonprinses van Zweden, prinses Louise der Nederlanden, den arm zou gebroken hebben, ongegrond of immers zeer overdreven is geweest, daar het ongeval H. K. H. overkomen, zich tot eene kwetsuur aan de hand zou bepalen. (*Dagbl. van 's Hage.*)

* Naar men verneemt, heeft Z. M., bij besluit van 29 Augustus jl., aan B. Kin gratie verleend van de doodstraf, waartoe hij laatstelijk door het provinciaal geregtshof van Gelderland, bij arrest van 25 April jl. was veroordeeld ter zake van moedwilligen manslag en moedwillige verwonding met voorbedachte rade, en die straf veranderd in eene tuchthuisstraf voor den tijd van 12 jaren.

* Heden is in de residentie aangekomen een Russisch courrier, die na zich even bij de Russische Ambassade te hebben opgehouden, weder naar Pruissen is vertrokken.

* Heden middag had er aan de middelste boschbrug een ongeluk plaats, waarvan reeds zoo vele voorbeelden worden aangetroffen. Twee aankomende knapen waren varende met een schuitje. Beiden echter daarin onbedreven zijnde viel een in de gracht. Zijn broeder sprong hem onmiddellijk achterna, en beiden zonken in de diepte. Een voorbijvarende schipper trachtte hen te redden, doch vruchteloos. Het mogt eindelijk een korporaal van de Grenadiers gelukken hen te redden, zoodat zij er met den schrik en een nat pak zijn afgekomen.

* Met genoegen kunnen wij mededeelen, dat onze stadgenooten, de heeren Mouton en Zonen, apothekers alhier, op de wereldtentoonstelling te Parijs met de tweede medaille bekroond zijn geworden, voor de door hen ingezonden praeparaten. Die onderscheiding, hun ten deel gevallen, is des te meer vereerend, wijl er op die tentoonstelling vele praeparaten in dat vak voorhanden waren, afkomstig uit alle deelen van Europa. Binnen kort zal door genoemde heeren te dezer stede een fabriek worden geopend, welke, zoo men verneemt, met soortgelijke fabrieken in het buitenland zal kunnen wedijveren in het fabriceren van medicinale praeparaten.

De herstellingen aan het Prins Mauritshuis (Museum van schilderijen enz.) loopen thans ten einde en ondergaan nu nog, gelijk met meerdere werken van smaak het geval is, de laatste hand ter voltooijing. Het gebouw heeft als 't ware een nieuw kleed aangetrokken, waardoor de oorspronkelijk fraaije bouwkunstige vormen meer dan voorheen uitkomen. Even als bij de verbouwing van het ministerie van Financien het karakter der gebouwen door kleur en vormen is bewaard, en opgeluisterd geworden, zoo is ook hier door het aanbrengen eener deugdzame bepleistering, aan het museum-gebouw een fraai uiterlijk gegeven, dat in volle harmonie is met de overige verbeteringen, vooral aan het lijstwerk aangebragt.

Men herkent ook hier weder dezelfde meesterhand in profileren en opluisteren, als bij meerdere werken aan de landsgebouwen in den laatsten tijd is waargenomen, en men mag dit als een gunstig vooruitzigt beschouwen voor de eerlang te ondernemen nieuwe werken en herstellingen, waarvan men hier spreekt, namelijk van de gebouwen op het Binnenhof op dit oogenblik door het kabinet en de rekenkamer geoccupeerd. Veel zal ook hier afhangen van de leiding van den kundigen en verdienstelijken architect den heer Crane, die reeds zoo lang en bij verschillende gelegenheden, de duidelijkste blijken heeft geleverd, zoowel van bouwkundig talent als van kunstzin.

* In deze residentie zijn aangekomen en aan den *Marechal de Turenne* (hôtel *Fuhri*) afgestapt de heer C. Beulwitz, hoofd-officier bij het 1e kurassiers regement Prins Karel, met familie, komende uit Munchen.

* Het laat zich aanzien, dat de harddraverij, die aanstaanden Dingsdag in de Maliebaan alhier zal worden gehouden, bij begunstiging van schoon weder, zeer luisterrijk zal zijn. Reeds heeft men een aanvang gemaakt met het oprigten van tribunes, muzijktempels als anderzins.

Volgens opgave van den Minister van Finantiën is aan de verschillende kantoren van 's Rijks accijnsen over de maand Augustus jl. ontvangen aan suiker-accijns in hoofdsom, opcenten en collectief zegel een bedrag van zeven en negentig duizend zeven honderd negen en dertig gulden twee en dertig cents.

Weldra zal de Tweede Kamer der Staten-Generaal een nieuw zittingsjaar aanvangen. Eene harer eerste bezigheden is het benoemen van een drietal candidaten voor het voorzitterschap. Ditmaal zal men van de schier ingewortelde gewoonte moeten afzien om den heer Jhr. W. Boreel van Hogelanden op die lijst te plaatsen. Wij zijn er geenszins ontevreden over, dat Z. M. de Koning goedgevonden heeft bij besluit van den 4 Aug. jl., no. 54, gemelden heer Boreel te benoemen tot Hoogstdeszelfs Commissaris in de provincie Noordholland. Door deze betrekking aan te nemen moet derhalve de heer Boreel afstand doen van het lidmaatschap der Tweede Kamer en van zijne waardigheid als Voorzitter van de hoogste Vergadering des lands.

Misschien werd het tijd, dat de voormalige Voorzitter der Tweede Kamer alle betrekking tusschen hem en de Kamer verbrak, eer dat wapen aan zijne hand ontgleed. Reeds veel te vaak heeft men den heer Boreel in den voorzitterstoel geplaatst. Wanneer zoodanige eer eenige malen achtereen aan denzelfden persoon te beurt valt, dan acht deze zich al spoedig gegriefd, wanneer eindelijk ook eens een ander benoemd wordt in zijne plaats. Zoo althans scheen de indruk te wezen, dien voor eenige jaren de keuze van den heer Dullert op zijn voorganger, den heer Boreel, maakte. Laatstgenoemde nam zijn ontslag als Lid van de Tweede Kamer. Wij kunnen het haast niet gelooven, dat een Lid der Tweede Kamer, vooral een Lid, hetwelk men voorheen om zijne constitutionnele beginselen hoogachtte, bekrompen genoeg zou zijn om zich persoonlijk aan te trekken, wat geenszins tegen zijn persoon was gerigt, maar door de kracht der vrijzinnige partij gewrocht. En toch zien wij den heer Boreel, na den Aprilstorm en na de ontbinding der Kamer, weder het lidmaatschap aannemen — ja, wij zien hem, gelijk weleer, weder in den glans van het voorzitterschap gehuld.

Intusschen is het ons voorgekomen, dat de Voorzitter bij de leiding der vergadering dikwijls moeite had om zijne sympathie te verbergen voor eene rigting, welke geenszins die der constitutionnelen was. Wij miskennen geenszins de verdiensten van den heer Boreel als Voorzitter. Wel zijn onze vergaderingen in den regel minder onstuimig, dan die der vertegenwoordigers in Engeland en Frankrijk. Maar er behoort toch eene groote mate van tegenwoordigheid van geest, van doorzigt en beradenheid, in één woord, een zeldzame tact toe om zulk eene vergadering te leiden, om de beraadslagingen met kalmte en waardigheid te doen plaats hebben en binnen de perken te houden der behandelde zaak. Dat de heer Boreel dien tact bezit, is buiten kijf, en wanneer wij in de beide laatste jaren somtijds eenige mindere vastheid in den hamerzwaai ontwaarden, dan moeten wij dat verschijnsel, helaas, beschouwen als een gevolg der noodlottige Aprilkoorts.

Het is ook uit de opvolgende stemmingen gebleken, dat men hoe langs zoo minder een man tot Voorzitter begeerde, wiens onpartijdigheid niet meer volkomen gezond was. In Junij 1853, toen de nieuw benoemde April-Kamer zich voor de eerste maal aan de voeten van het April-Ministerie nedervlijde, werd de heer Boreel bij eene eerste stemming tot kandidaat gekozen met *acht en veertig* van de *een en zestig* stemmen. Eenige maanden later, bij de opening van het nieuwe zittingsjaar, verkreeg de heer Boreel *acht en dertig* van de *zeven en veertig* stemmen, terwijl in September des vorigen jaars slecht *zeven en dertig* van de *een en zestig* stemmen hem op de candidatenlijst bragten voor het Voorzitterschap.

Het was dus hoogst waarschijnlijk, dat de heer Boreel bij de aanstaande benoeming van candidaten voor het Voorzitterschap geen plaats zou hebben erlangd boven aan de lijst, vooral wanneer de partij die zich eenigermate in hem bedrogen heeft, hare stemmen op een bekwamen tegenstander vereenigde. Hij is thans voor zulk eene grieve beveiligd. Moge hij nuttig werkzaam wezen in den nieuwen werkkring, die zoo ruimschoots gelegenheid aanbiedt, om de belangen der Nederlandsche burgers te behartigen. Moge hij daar de groote beginselen in toepassing brengen, die hij in de Tweede Kamer door de bekwaamste woordvoerders der constitutionnele partij met zooveel kracht heeft hooren verkondigen.

Eerlang zal in het kiesdistrict 's Gravenhage eene nieuwe keuze worden gedaan, opdat de opengevallene plaats van den heer Boreel van Hogelanden in de Tweede Kamer niet ledig blijve. Wij durven niet zeggen, dat wij van die verkiezing eene groote verwachting hebben. Wanneer men den heer Boreel een waardigen opvolger geeft, zullen wij reeds te vreden moeten zijn. Maar wij koesteren ook de hoop, dat men in de residentie te veel gezond verstand zal bezitten, om in de Tweede Kamer eene partij te versterken, die veroordeeld is door de regtbank der wetenschap, en door die der verdraagzame, christelijke liefde.

Eindelijk zal men overgaan tot de keuze van een eersten kandidaat voor het Voorzitterschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Wij hopen, dat deze keuze getuigenis zal geven van de vermeerde kracht der constitutionnele partij en van de eensgezindheid harer leden. Maar wij hopen tevens, dat men op een volgend jaar het ellendig stelsel van gedurige herbenoeming zal vaarwel zeggen, opdat alzoo elke grieve vermeden en een gepaste naijver aangevuurd worde. (*Prov. Friesche Ct.*)

Gedurende de maand Augustus jl. zijn langs den Nederlandschen Rijn-spoorweg vervoerd 88.663 reizigers, terwijl het totaal der opbrengsten van het vervoer van reizigers en diverse ontvangsten ƒ 120,830.99½, en dat van goederen enz. ƒ 16,369.40 bedragen heeft; Tootaal ƒ 137,200.42½.

Naar men verneemt, zal dezer dagen van wege het bestuur der te Rotterdam gevestigde afdeeling van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van de afschaffing der slavernij een adres te dier zake aan de Tweede Kamer der Staten Generaal worden aangeboden. Dit adres zal kunnen worden onderteekend door ieder die, in de afschaffing der slavernij belang stelt, hetzij lid der Maatschappij of niet, terwijl de onderteekening tot niets verbindt en alleen van belangstelling voor deze zaak doet blijken.

Men verneemt dat er concessie is aangevraagd tot het in werking brengen van eene geregelde stoomboot-dienst tusschen Rotterdam en Hellevoetsluis. Deze dienst zoude worden waargenomen door eene rader-stoomboot tusschen Rotterdam en Nieuwesluis, om zich daar aan te sluiten aan een schroef-stoomboot, welke het kanaal naar Hellevoetsluis zoude bevaren.

Nopens het vergaan van den te Brielle te huis behoord hebbende Schooner *Johanna Petronella*, welke op den 21en Augustus ll. in het Kattengat is omgeslagen, vernemen wij nog de volgende bijzonderheid: dat de kapitein en stuurman in zee zijn gesprongen en het hun gelukt is de in zee drijvende sloep te bereiken, in welke zij zonder riemen met eene hooge zee (dan eens boven en dan onder water) ruim een half uur hebben rond gezwalkt, toen zij door het beleid en de menschlievende pogingen van kapitein Wegener van Wilderbank's schip *Martha* zijn gered en te Elseneur teruggebragt.

Te Leijden zijn van den 1sten tot den 4den dezer aangegeven 33 gevallen van cholera, en 13 aan die ziekte overleden.

In de *Arnh. Cour.* las men dezer dagen het volgende, ook door *ons* overgenomen berigt.

«Onlangs deelde een dagblad het treurig berigt mede van «twee broeders, die van eene reis terugkeerden en waar«van de een den dood in de golven vond. Omtrent de toe«dragt dier zaak vernemen wij thans nader dat de heeren «de V. uit een aanzienlijke Overzaansche familie van een «uitstapje naar Zwitserland met eene Rijnboot terugkeerden. «Na het diner op de boot schertsend met elkander stoei«jende, wilde de jongste een stoot van zijn broeder ont«wijken, maar verloor daarbij het evenwigt, sloeg over «boord en verdween in de golven. Deze ontzettende ge«beurtenis moet den ouderen broeder van het verstand «hebben beroofd.»

De *Tijd* zegt hierop het volgende:

Zoo wij wel onderrigt zijn, is de oudere broeder niet van zijn verstand beroofd, en heeft men zulks alleen uitgestrooid, om eene vertelling omtrent de bovengenoemde noodlottige gebeurtenis ingang te doen vinden, die van de eerste tot de laatste letter met alle waarschijnlijkheid in strijd is. Het wekt echter in hooge mate de bevreemding op, dat men van de zijde der belanghebbenden, door middel van een wat al te onhandig verzonnen verdichtsel, den ouderen broeder in een daglicht zoekt te plaatsen, waardoor het medelijden en de deelneming van hem wordt afgetrokken, en hij benevens de plaats gehad hebbende gebeurtenis eene belagchelijk aanzien krijgen.

Naar men verzekert heeft een Noord Hollandsch politiecommissaris deze zaak, die in Zwitserland tot moeijelijkheden had aanleiding gegeven, op eene afdoende wijze weten te vereffenen.

De afdeeling voor de taal-, letter-, geschiedkundige en wijsgeerige wetenschappen zal eene gewone vergadering houden op Maandag den 10den September, des voormiddags ten elf ure, in het gebouw der academie te Amsterdam.

Bij beschikking van den 4den dezer is aan den heer C. L. A. Cuijpers, te Woensdrecht, onder zekere bepalingen en voor zooveel het Nederlandsche grondgebied betreft, tot wederopzegging vergund om zijne stoombootdienst van Rotterdam op Bergen-op-Zoom en omgekeerd (concessie van 28 April 1854) tot Antwerpen uit te breiden.

Te Middelburg heeft de gemeenteraad in de zitting van 4 Sept. met acht tegen vijf stemmen besloten, om met 1 Januarij 1856 geen plaatselijken accijns op het gemaal meer te heffen; terwijl de raad eene commissie van vijf leden uit zijn midden heeft benoemd tot het ontwerpen van de noodige voorstellen om een equivalent te vinden.

— In dezelfde zitting is tot docent in de wiskunde enz. aan het gymnasium aldaar benoemd de heer dr. G. van Hennekeler van Leijden.

Liefhebbers der jagt, die jaarlijks Drenthe voor langeren of korteren tijd bezoeken, om zich met het jagen op wild in het jagtsaizoen te vermaken, zullen in dit najaar eene goede vangst kunnen maken: althans men verneemt uit verschillende plaatsen dezer landelijke provincie, dat het met den toestand van de wildhaan vrij gunstig gesteld is. Het aantal patrijzen is vrij aanzienlijk; dewijl de jongen over het algemeen goed zijn uitgebroeid, hetwelk voornamelijk daarin gelegen is, dat het koren dit jaar niet zoo vroeg rijp en gemaaid is dan anders, en dat het aardappelloof door de bekende ziekte nu niet zoo vroeg is afgevallen, zoodat de patrijzen gedurende de teling zich daardoor beter dan anders konden verschuilen. Echter, naar men wil, is het niet zoo gunstig met de hazen gesteld, hetgeen misschien moet worden toegeschreven aan den langdurigen winter en aan de menigvuldig gevallen sneeuw, waardoor dit gedierte zekerlijk zal opgekort zijn, daar het nu door de zoogenaamde stroopers zeer gemakkelijk kan opgespoord en gevangen worden. Het is daarom zeer goed, dat er voor dit jagtsaizoen beperkende maatregelen op het schieten van hazen zijn genomen, althans op sommige plaatsen is het te schieten aantal hazen voor iederen jager beperkt op 5 stuks.

De raad der stad Meppel heeft thans besloten tot het nemen van presentiegeld, waaromtrent vroeger bij herhaling anders was beslist. — Ook de begrooting voor het volgende jaar, 1856, is eenige duizende guldens hooger, dan het vorige jaar aangeslagen; beloopende nu eene som van *f* 36,000, met eene bevolking van ruim 6000 zielen.

Men schrijft uit Bergen op Zoom, dd. 1 September:

„Zoo als de meeste voortbrengselen der kunst, heeft ook de trom eene gewigtige verandering en wij durven zeggen eene verbetering ondergaan.

„De heer Grégoire, te Parijs, uitvinder van dit voorwerp en daarvoor steeds voor eenige jaren door het Fransche gouvernement gebreveteerd, heeft een exemplaar daarvan aan onzen Minister van Oorlog doen geworden, hetwelk aan het 4de regem. infanterie alhier ter beproeving is gezonden.

„De trom, die zijne geboorte verschuldigd is aan het denkbeeld, om een bokkenvel op een hollen boomstam te bevestigen, werd door de Saracenen en Mooren in Europa gebragt en in het jaar 1347 door Filips van Valois in Frankrijk ingevoerd; door de veranderingen, daarin aangebragt, zal deszelfs naam, (in Frankrijk onder dien van tambour bekend), na 500 jaren dien naam gedragen te hebben, thans veranderd worden in *tarole*, benaming, welke de uitvinder daaraan heeft gegeven en waardoor de gebruiker aldaar, in Frankrijk, reeds met den naam van taroliste bestempeld wordt.

„Het voornaamste doel, dat de uitvinder beoogde, was, om de trom eene mindere hoogte te geven en het dragen daardoor gemakkelijker te maken; het behouden van de noodige klank moest echter daarbij in het oog gehouden worden. Het gelukte hem na vele proeven tot de overtuiging te komen, dat behoudens dezelfde middelen de ketel eene hoogte *moest* behouden van 12 Ned. duimen; (die der oude trom is meer dan 30 duim hoog, dus een verschil van 18 duim) en bij deze verligting van het voorwerp is de klank helderder en even sterk, waartoe wij in de gelegenheid waren ons te kunnen overtuigen.

„In plaats der vele spanders, welke tot nog toe dienden, om het lederen vel te spannen, zijn daartoe in de *tarole* slechts vijf schroeven aangebragt."

In de *Groninger Ct.* vinden wij de volgende raadgevingen betrekkelijk de *Cholera*:

„Men zorge dan altijd, doch vooral ook bij het naderen en heerschen dezer epidemie, voor de armen en noodlijdenden, maar men doe zulks met beleid en omzigtigheid, opdat uit het goede, hetwelk men dan doet, later niet veel kwaad geboren worde. Aan de plaatselijke besturen zij aanbevolen, dat zij een streng toezigt houden op de publieke zindelijkheid, en zulke maatregelen nemen, die luide en krachtig getuigen, dat zij belang stellen in het lot der zieken niet alleen, maar ook in het behoud en bevorderen van de gezondheid der niet-zieken; aan de diakenen der verschillende gezindten, dat zij de door hen gealimenteerden dikwijls bezoeken, hen, zoo mogelijk, wat ruimer bedeelen, opdat zij geen gebrek lijden aan het noodige voedsel, en ten sterkste bij hen aandringen op reinheid en zindelijkheid; aan de geneeskundige commissiën, dat zij, voor zoover dit van haar afhangt, in tijds het publiek opmerkzaam maken op al datgene, wat zeer zeker schadelijk is, en in het doen van hetgeen haar nuttig en noodig toeschijnt zich niet laten weêrhouden door de in dezen kwalijk geplaatste zucht om geene bezorgdheid te verwekken.

„Maar terwijl men zóó voor anderen zorgt, vergete men [illegible] het naderen en heerschen dezer ziekte niet, ook voor zich zelven en de zijnen te zorgen. Men doe dit echter zonder angstvalligheid, maar op eene verstandige wijze, met ernst en volhardig, want voorwaar, de cholera is geen vijand, men wien men spotten kan, als bij in onze nabijheid is, en een verdrag sluiten, als wij reeds in zijne magt zijn. Niemand wane zich geheel veilig voor zijnen aanval en achtte hem gering, want wie dit doet, wordt te ligter door hem overvallen en legt zelf den grond tot zijne nederlaag! Doch niemand achtte hem ook onoverwinnelijk en vreeze hem te zeer, opdat hij niet te eerder door hem aangetast en te ligter zijne prooi worde! De levenswijze, waarbij men zich in den regel zeer wel bevindt, volge men ook bij het heerschen dezer epidemie, met wat meer omzigtigheid en niet minder gestrengheid. Tot geene kwakzalverijen neme men zijne toevlugt, maar men raadplege zijnen geneesheer, zoodra men zich werkelijk ongesteld gevoelt. Bovenal kweeke men eene blijmoedige stemming aan bij zichzelven en de zijnen, en verschaffe zich dat middel, hetwelk het beste is, zoowel tegen te groote vrees voor deze kwaal als tegen die voor alle kwalen der aarde, en verkrijgbaar voor een iegelijk — het vast geloof in God, als onzen Hemelsche Vader, zonder wiens wil geen musch ter aarde en geen haar van onze hoofden valt; die niet bedroeft, dan om eens te kunnen verblijden, en ons bezoekt ten zijnen nutte, gelijk een heelmeester, die smarte aandoet en wondt, om het geheele ligchaam te behouden en het leven te redden! Want zijn wij met dat geloof vervuld, dan bezitten wij de moonige bedaardheid en kracht om ons met beleid te wapenen als die geduchte vijand ons bedreigt, en al moge dan ook ons ligchaam sidderen, wanneer hij al nader en nader komt en zijne slagtingen onder ons aanrigt, onze geest ziet dan tevens een magtigen arm over ons uitgestrekt, en eene vaste burgt voor ons gebouwd door den altijd wakenden Helper in den nood, opdat wij niet vreezen, maar kalm en gerust zijn zouden in Zijne hoede!"

De statistiek der gevangenissen (*jails*) van den Noord-Amerikaanschen staat Vermont, schrijft men — behoort tot de merkwaardigste zaken, daar zij eene snelle afneming van misdrijven aantoont sedert het tijdstip dat het verkoopen van sterken drank bij de wet is verboden. Drie gevangenissen staan ledig, twee hebben ieder slechts een bewoner, twee andere ieder vier, ééne zes en eene andere zeven. Het middencijfer is slechts drie voor elke gevangenis in dien staat.

Van Januarij tot het laatst van Mei werden in Californie 199 personen vermoord, 2 personen werden geregtelijk ter dood gebragt, en 22 door het volk zonder vorm van proces opgehangen. Diefstallen van allerlei aard zijn zoo menigvuldig, dat er geene aanteekening van te houden is.

Enkhuizen, 5 Sept. Heden is ook de zevende of laatste onzer haringbuizen teruggekeerd, zijnde het schip *de Jacob*, stuurman J. Moenes, met eene voorraad van 147 ton haring en 29 ton zoutevisch, terwijl in de jagerij is overgezet 21 ton. Behalve 152 1/2 ton zoutevisch, bedraagt de geheele quantiteit haring, door de gezamenlijke vaartuigen aangevoerd, 60 last en 5 ton, waarvan 13 last en 3 ton aan de jagerij zijn overgezet.

Nijmegen, 6 Sept. De eerste dag van het feest, dat door de Geldersche Maatschappij van Landbouw binnen onze muren gevierd wordt, heeft aller verwachting voldaan. De tentoonstellingen van vee op het Kelfkensbosch en van voortbrengselen van landbouw en werktuigen op het stadhuis werden druk bezocht, terwijl kenners ons verzekerden dat op de eerste verscheidene stukken waren, die den Hollandschen veestapel tot eer verstrekten. Het Valkhof, waar het stedelijk muzijkgezelschap eenige stukken uitvoerde, en de societeit Burgerlust, beiden sierlijk met gaz geïllumineerd, werden gisteren avond weder door eene groote feestvierende menigte bezocht.

De dag van heden belooft niet minder te zijn. Voor de tentoonstelling van heden zijn een 90 stuks paarden ingeschreven, en voor den algemeenen maaltijd hebben een 150tal leden geteekend.

Apeldoorn, 6 September. De werkzaamheden aan de forten in de nabijheid van het Loo sedert veertien dagen geheel gestaakt zijnde, veroorzaakt zulks bij een groot deel der arbeidende klasse aldaar, volstrekte werkeloosheid, en schijnen eenigen er op bedacht te zijn om elders werk te zoeken, waartoe men verhaalt, dat in de nabijheid van Wageningen gelegenheid bestaat. De majoor-vuurwerker en zijne zes manschappen, tot hiertoe mede bij de batterijen werkzaam, zullen in andere betrekkingen overgaan, zijnde eerstgenoemde aangesteld als parkwachter op het Loo, en de manschappen als opzieners der jagt in de omstreken, en staat het alzoo te vreezen, dat genoemde werkzaamheden vooreerst niet weder zullen worden hervat.

Gelukkig dat de oogst, inzonderheid de aardappelen, in dezen omtrek goed uitvalt, en men slechts weinig sporen der ziekte aan de vrucht waarneemt. Echter blijft het zeer te wenschen, dat zich op nieuw werkzaamheden mogen opdoen, dewijl de toekomst aan velen zorg verwekt.

(*Arnh. Ct.*)

Ingezonden Stukken.

Hoe in 't Vorstelijk 's Gravenhage geïllumineerd en vuurwerk afgestoken wordt.

Mijnheer de Redacteur!

Ik vermeen in veler geest te spreken, wanneer ik beweer, dat de door het stedelijk bestuur verordende verlichting langs den Scheveningschen weg, niet aan de algemeene verwachting heeft voldaan. Ongelukkig behoorde ik tot één diergenen, welke zich hebben laten verschalken, om zich onder de menigte, of wat zeg ik, onder de *foule* te begeven, waaronder de grenadiers met hunne hooge beerenmutsen uitstaken, even als de populieren boven het lage kreupelhout. De geheele illuminatie bestond uit eenige sterren, die van afstand tot afstand bij wijze van lantarens tusschen de boomen waren opgehangen, waarop eenige hoornblazers der jagers geposteerd waren, die echter den *laatsten adem* schenen uitgeblazen te hebben, zoo stil en roerloos zaten zij daar. Dit verwonderde mij. Zoude het hun *opgeblazen* als zij anders zijn, thans aan den noodigen *wind* ontbreken? Ik vervolgde echter mijn weg, mij den troost opdringende, dat de illuminatie van het badhuis mijne moeite wel ruimschoots zoude vergoeden. Zoo bereikte ik allengs het dorp. Eenige herbergen hadden eenige illumineerglaasjes voor hun venster ontstoken. Dit scheen het algemeene gelach op te wekken. Armoede van dergelijken aard, mijnheer de Redacteur is toch altijd bespottelijk, zelfs daar, waar zij bijna wanhopige pogingen doet, om zich uit hare onmagt op te heffen.

En toch was die illuminatie in mijne oogen eene parodie en zelfs eene bittere parodie op de verlichting van wege het rijk en vorstelijk 's Gravenhage verordend. Doch wie schetst mijne teleurstelling, toen ik het doelwit van mijn hopen, het groot stedelijk badhuis, genaderd was, dat immers in den laatsten tijd letterlijk alle andere zeebad-inrigtingen *overvleugeld* heeft. De *wind*, die, zoo als wellligt reeds bekend zal zijn, Mijnheer de Redacteur, bij voorkeur uit dezen hoek waait, had schier alles uitgedoofd en brandde er hier en daar nog al een enkel lichtje, het deed de duisternis nog meer uitkomen. Doch daar berstte eensklaps boven mijn hoofd een vuurpijl uiteen, die voor een oogwenk het voor mij liggend terrein met zijn fantastisch schijnsel verlichtte. Bij dezen kortstondigen lichtgloed bemerkte ik, dat men voorzigtigheidshalve de meeste glaasjes uit de ijzeren ringen had weggenomen. Zoude er welligt hier ook een addertje onder het gras schuilen, Mijnheer de Redacteur, zoo als bij vele andere zaken? Zoude men welligt daarmede stilzwijgend willen hebben te kennen gegeven, dat men geen voorstander is der *verlichting*, en liever het rijk van het *donkere* huldigt?

Ik weet het niet, maar, dit weet ik wel, dat ik mij naar het zeestrand begaf, en welk een schouwspel wachtte mij daar. Het is heusch waar, Mijnheer de Redacteur, wat ik u thans vertellen zal, dat telkens als er een vuurpijl werd opgelaten, een blos van schaamte de zee kleurde, en die vuurpijlen stegen nog niet eens regt op, maar kronkelden zich in allerlei bogten, terwijl zij zoo spoedig mogelijk den grond trachtten te bereiken.

En moest de zee zich ook niet ergeren, als elke ster, die knetterend in de lucht wegstoof, haar aan de ster van Hollands luister deed denken, die ook uit den oceaan was opgegaan, maar ook had uitgeschenen en uitgeblonken, en hoe Holland's vorige magt even als die vuurpijl ook in rook en damp was vervlogen? Ik wendde mij om, en daar zag ik op het duin een teerton branden, die echter een flaauwen gloed over den omtrek verspreidde. Zou dit ook weder allegorisch zijn? Bij het huiswaarts keeren ontmoette ik groote troepen van zingend volk, en of het zonder eenige nevenbedoeling of met het oog op de verlichting geschiedde, zij zongen raadt eens wat, Mijnheer de Redacteur, zij zongen ....

„Is er dan geen olie meer in de lamp,
„Omdat die zoo duister brandt?"

Ik zal mij hieromtrent in geene gissingen verdiepen, hetgeen mij echter niet belet mij te noemen

Een vriend der verlichting.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 6 September 1855.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	2 1/2	63 3/4	*Hope* 1798/1816	5	102 3/4
Dito Certificat.	3	76 1/16	Dito 1828/1829	5	102 3/4
Dito Dito.	4	98 7/16 1/2	Cert. 1831/1838	5	84 5/8
O. I. Leening	4		Dito Dito	4 1/2	89 1/8
Amort. Syndic.	3 1/2		Dito *Hope*	4	
Hand.-Maats.	4 1/2	124	Dito *Stieglitz*	4	
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4	
Certificaten	2 1/2		Dito 1854	5	82 1/4
D° *Rotschild*	2 1/2		Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito.	6	59 1/2 1/4
Obligatien	3		**Polen.**		
Spanje.			Obligatiën	4	
Nieuwe	1	19			
Dito Buitenl.	3		**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	31 1/4 3/8	Metaliek	5	62 13/16 [illegible]
Bew. Sp. Com.		4 1/16	Dito bet. Amst.	5	74 1/2 5/8
Amort. Schuld.			Dito Nation.	5	67 13/16 [illegible]
Portugal.			Dito 1847	2 1/2	32 1/8
Londen nieuwe.	3	40 7/16	Dito 1851/1852	2 1/2	32 1/8
Dito uitgest.	4				

Aand. Holl. Spoorw. 100 3/4; Braz. bij Roths. p. s. [illegible] 5 pct. 98 1/8; Mexic., te Lond. 3 pct. 20 15/16, 3/4, dito Opp. 20 15/16, 3/4; Ecuad. 3 1/4; Venez. 3 3/4 pct. 27 3/4; dito Uitg. pct. 12 5/16.

Zoo in Binnenl. als Buitenl. effecten waren handel- en variatiën van geenen meldenswaardigen aard, alleen in Spaansche en Oostenrijksche, was eenige levendigheid, en de stemming flaauw.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.